

УДК 101.1(07)

СУЧАСНІСТЬ «ФІЛОСОФІЇ СЕРЦЯ» Г. СКОВОРОДИ ТА П. ЮРКЕВИЧА

Студ. А.Ю. Власюк, гр БМТБ-1-14

Наук. керівник доц Л.А.Чекаль

Київський національний університет технологій та дизайну

Спостерігаючи за українським народом тривалий час, науковці дійшли висновку, що давньою традицією української філософії є важливість почувань-емоцій, а також, що типовою рисою національного душевного складу є «сердечність».

Образ серця як центр емоційності людини ми можемо спостерігати уже у витоках давньоукраїнської філософії Княжої доби, який прослідковується у казках, приказках, легендах та повір'ях. А вже у зрілій формі «філософію серця» продовжує «український Сократ» – Григорій Савич Сковорода (1722-1794 рр.).

Г. Сковорода – мислитель, який шукав, передусім, мудрості, тобто практичної науки про те, як правильно жити. Для нього центральним в людині є не її теоретичні та пізнавальні здібності, а більш глибоке за них, емоційно-вольове єство людського духу – «серце» людини. У цьому понятті філософ розмежовує матеріальне і духовне начало, зазначаючи, що тільки духовне, внутрішнє, моральне самовдосконалення приведе людину до щастя. Саме із серця починає і продовжує своє життя і думка, і стремління, і почуття. Звідти і вимога «пізнай себе», «поглянь у себе», з чим в свою чергу тісно пов'язана ідея «сродної праці» Сковороди. «Сродною» є та праця, яка «лягає нам на серце».

Сутність концепції Сковороди полягає в тому, що, розглядаючи людину як «мікрокосм», він виокремлює її «внутрішню» та «зовнішню» природу, наголошуючи на «чистому серці» як центрі цієї «істинної», «внутрішньої» людини. Проблема серця в його роботах нероздільно пов'язана з проблемою Богопізнання. Тому шлях пізнання свого серця – це шлях до досягнення трансцендентного. Серце у Сковороди – це крапка, центр людської душі, яка не існує ніде в світі, але водночас воно є усюди, в усій людській істоті.

Свою «філософію серця» Г. Сковорода розвиває передусім у працях: «Вхідні двері дохристиянської добродетності», «Наркис. Розмова про те: взнай себе. «Філософія серця» закріпилась як світоглядна позиція в українському романтизмі. Представники цього філософського напрямку досліджували духовний світ людини через складність її внутрішньої емоційної культури і людської індивідуальності. Романтизм протиставив класичному «наслідуванню природи» творчу активність митця з його правом на самотність та оригінальність.

Вітчизняна традиція «філософії серця» класичної зрілості набула у творах Памфіла Юркевича – українського філософа та педагога, який жив і творив у ХІХ ст. Біблійне вчення про серце, ідеї «серця» в європейській і вітчизняній філософській думці, прямо чи опосередковано мали вплив на мислителя, на розробку ним власного філософсько-антропологічного вчення.

Мислитель утворив свій варіант філософського антропологічного вчення, «філософії серця», основні засади якої він виклав у праці «Серце і його значення в духовному житті людини, згідно з вченням слова Божого». У цій праці розгорнута цілісна філософсько-антропологічна концепція про серце як основу фізичного та духовного життя людини. Спираючись на авторитет Святого Письма, П. Юркевич зазначає:

Серце є охоронцем і носієм усіх тілесних сил людини.

Серце виступає осередком душевного й духовного життя людини.

Серце є органом різноманітних душевних хвилювань, почувань, пристрастей.

Серце виступає центром морального життя людини.

Серце є вихідним пунктом всього доброго і злого у словах, думках і вчинках людей.